

שם הפעילות: נספח א' - דף הנחייה לקבוצות דיון על המצדה הכותב/ת: אמנון אביגדור, אשדות יעקב

נספח א' – דף הנחייה לקבוצות דיון על המצדה

מפגש דילמות מצדה - מחזור ס"ט

מטרת המפגש

עידוד חשיבה ביקורתית בקרב ילדי השכבה דרך יצירת שיח משותף של הילדים וההורים.

דילמות מרכזיות לדיון

1. התנגשות בין ערכים - קדושת החיים מול ערך החירות
2. ערכים ומחירים – כמה אנחנו מוכנים ללכת עד הסוף עם הערכים/אמונות שלנו

דגשים למפגש

1. למצוא פינה שקטה
2. להנחות את ההורים לעודד את הילדים להשתתף בדיון.
3. דילמה במהותה משמעותה שאין תשובה אחת נכונה.
4. לוודא בתחילת הדיון שכולם מכירים את כולם, יתכן ונכון יהיה לעשות סבב שמות קצר.

הצעה למבנה המפגש

1. תאור ההתאבדות כפי שמופיע בקטע המצורף מויקפדיה, מומלץ לקרוא את הקטע המצורף מתוך נאום אלעזר – 5 דק'.
2. חלוקה לשתי קבוצות, כל קבוצה דנה בשאלה – 10 דק':
  - 2.1. אם הם היו שם איך היו מתנהגים?

2.2. האם היו נענים לקריאתו של אלעזר?

2.3. האם היו מנסים לשנות את דעתו של אלעזר?

3. חזרה למליאה – חיבור של סיפור מצדה למציאות העכשווית ולעצמם – 10 דק'.

3.1. האם סיפור מצדה היה יכול לקרות בתקופתנו?

3.2. האם אתם יכולים לחשוב על אירועים בתקופתנו או שבהם אנשים הלכו "עד הסוף" עם

האמת שלהם? דוגמות:

3.2.1. הפילוג באשדות בשנות ה-60 על רקע אידאולוגי הקיבוץ נחלק לשני קיבוצים,

אנשים בחרו להתנתק ממשפחותיהם, חבריהם וכו' בגלל אידאולוגיה.

3.2.2. ההתנתקות בעזה והפינויים של המאחזים בשומרון.

3.2.3. האם יש להם דוגמאות נוספות?

3.2.4. האם להם יש דברים שהיו מוכנים ללכת אתם עד הסוף?

4. כללי – על מצדה - מתוך ויקפדיה

מצדה הוא [מבצר](#) עתיק על פסגתו של [צוק](#) מבודד, בשוליו המזרחיים של [מדבר יהודה](#), המתנשא לגובה של 63 מטרים מעל [פני הים](#), וכ-450 מטרים מעל [ים המלח](#) שלמרגלותיו.

הצוק נבחר על ידי המלך [הורדוס](#) לשמש כמקום מפלט ומצודה מלכותית ועל פסגתו השטוחה נבנו ארמונות מפוארים, מבני ציבור ותענוגות. ביצורים הקיפו את המצוק ומערכות לאיסוף ואגירת מים הבטיחו אספקה שוטפת לכל אורך השנה. האירועים ההיסטוריים הדרמטיים שאירעו במצדה בתקופת [המרד הגדול](#) מתוארים בפירוט רב בספרו של [יוסף בן מתתיהו](#) - "[מלחמת היהודים](#)". על פי יוסף בן מתתיהו, כבר לפני [חורבן בית שני](#), תפסו מורדים יהודים מכת ה**סיקריים** את מצדה וממנה יצאו לגיחות שוד אל יישובים באזור [ים המלח](#). על מצדה עלה וצר, בשמונה חנות [מצור](#), [הלגיון העשירי](#) הרומאי ולאחר קרבות נואשים על חומות המבצר ומשאפסה תקוות המורדים להסיר את המצור הם בחרו להתאבד ולא לסיים את חייהם כעבדים.

לאחר כיבוש מצדה בשנת [73](#) שקע ההר אל תהומות השכחה עד שנתגלה מחדש על ידי חוקרים בני [המאה ה-19](#). חפירות ארכאולוגיות אינטנסיביות נערכו במצדה ובמידה פחותה במערכת המצור הרומאית שלרגליה החל [משנות ה-60 של המאה ה-20](#), אז נחפר ונחקר רובו המכריע של האתר כולו.

בעוד היהדות המסורתית התנערה מסיפור ההתאבדות ההמונית על מצדה, אימצה [התנועה הציונית](#) את סיפור מצדה כסמל ו**כמיתוס** לשאיפה וחתייה עד מוות לחירות, התחדשות לאומית וריבונות. [בשנות ה-30 של המאה ה-20](#) מצדה הפכה לאתר עלייה לרגל של מטיילים ומסעות של תנועות הנוער ולאחר הקמת מדינת [ישראל](#) כאתר השבעה של טירונים [בצה"ל](#) מחילות שונים הנשבעים [שנית מצדה לא תיפול](#) - מטבע לשון הלקוחה מן ה**פואמה מסדה**. בסוף [המאה ה-20](#) חל כרסום במעמדה של מצדה כמיתוס ציוני ויש הנרתעים מהמסר המשתקף מהקנאות

הקיצונית של הסיקריים ומבחירתם להתאבד על פסגת מצדה. בעשור השני של [המאה ה-21](#) הייתה עדנה למסורת המתחדשת של מסעות [תנועות הנוער](#)^[1] למצדה לשחזור המסעות של ראשוני התנועה, פורצי שביל הנחש, מסורת שהתעצבה סביב שחזור מסעות המחנות העולים מסביב לים המלח וכן פרשנותו העכשווית^[2] של [יריב בן-אהרן](#) לפואמה מסדה.

בשנת [1968](#) הוכרזה מצדה כגן לאומי בשטח של 3,400 דונם, ובשנת [2001](#) הכריז עליה ארגון [אונסק"ו](#) כאתר מורשת עולמית. מדי שנה פוקדים את האתר כ-750,000 מבקרים והוא נחשב לאחד מאתרי התיירות הפופולריים בישראל

תיאור נאום אלעזר וההתאבדות

בן יאיר ראה כי נגזר דינו של המבצר ליפול, אסף את אנשיו, ודיבר אל לבם להתאבד ביחד במקום ליפול בשבי. נאומו, כפי שהושם בפיו על ידי יוסף בן מתתיהו, החל בקריאה לשמור על הכבוד ועל החירות ולהעדיף את המוות על פני עבדות ואונס, ושכנע חלק גדול מהמאזינים:

הוי אנשים גיבורי החיל! הן מני-אז קיבלנו עלינו, לבלתי עבוד את הרומאים, וגם לא אדונים אחרים, זולתי את אלוהים לבדו, כי רק הוא מושל האדם באמת ובצדק. והנה הגיעה השעה המצוה עלינו להשלים בפועל כפינו את משאת נפשנו, ואל נעטה בשעה הזאת קלון עלינו. ואחרי אשר בחלה נפשנו בעבדות שאין בה סכנה, לא נבחר לנו הפעם חיי-עבדות עם שפטים נוראים -- והן זה יהיה חלקנו מאת הרומאים, אם נפול חיים בידם. כי הנה אנחנו היינו הראשונים להרים יד בהם, ואנחנו נשארנו האחרונים להילחם איתם. והנה אני חושב, כי צדקה עשה איתנו אלוהים התת-בידנו למות מות גיבורים בני-חורין, כאשר לא היה לאל יד אחיהו, אשר באה מפלתם כחתף. והנה גלוי וידוע לפנינו, כי מחר יבוא אידנו, אך הרשות נתונה לנו לבחור מות גיבורים, או ומחמדי-עינינו יחד. ...על כן תמותנה-נא נשינו בטרם נטמאו, ימותו נא בנינו בטרם טעמו טעם עבדות. ואחרי כן נגמול איש לרעהו חסד גיבורים, ומה טוב ומה יפה יהיה בנשאנו את חירותנו אלי קבר, ולפני מותנו נשחית באש את הרכוש ואת המבצר. ויודע אני נכונה כי יתעצבו הרומאים אל לבם, אם לא יתפסונו חיים, ויבושו מתקוותם למצוא שלל. רק את הצידה נשאיר להם, למען תהיה לעדה אחרי מותנו, כי לא ספנו ברעב ובמחסור, כי אם בחרנו במוות מחיי עבדות, כאשר קיבלנו על עצמנו מראש.

הנאום, הנחשב ליצירת מופת רטורית, שכנע את מרבית לוחמי מצדה, אולם חלקם לא הסכימו להתאבד. בן יאיר נשא נאום נוסף, בו הוכיח את מאזיניו על רכות לבם, פירט את הזוועות הצפויות להם לאחר הכניעה לרומאים, והצליח לשכנע את כולם. לפי יוסף בן מתתיהו, אנשיו של אלעזר שמעו לדבריו, וכרתו ברית [התאבדות](#) בה החלו בהרג הנשים והילדים, ולאחר מכן הרגו את עצמם. רק שתי נשים וחמישה ילדים, שהסתתרו בצינורות המוליכים את המים אל העיר, הצליחו להינצל, ותשע מאות ושישים איש נטלו את נפשם בכפם, ובהם מנהיגם אלעזר. מותם של הקנאים הנצורים במצדה היה סיומו של המרד הגדול, ולאחריו לא נותרה עוד התנגדות לרומאים על אדמת [יהודה](#).